

Adroddiad Adran Economi a Chymuned ar weithrediad y Polisi Iaith a chyfraniad tuag at wireddu Strategaeth Iaith Gymraeg 2023- 2033

Dyddiad	29 Ebrill 2025
Adran	Economi a Chymuned
Awdur	Sioned E Williams

1. Pa bolisiâu a chynlluniau sydd mewn lle o fewn eich adran er mwyn cyfrannu at amcanion y strategaeth iaith? Nodwch y maes blaenoriaeth (blynnyddoedd cynnar, dysgu, gwaith a gwasanaeth, y gymuned neu ymchwil a thechnoleg)

Mae Gwasanaethau'r Adran yn gweithredu pecyn o brosiectau sydd yn unol â Pholisi Iaith Cyngor Gwynedd.

Gwasanaeth Datblygu'r Economi:

Mae Rhaglen ARFOR wedi bod yn gweithredu ers 2019, er mwyn cryfhau economi rhanbarth gorllewin Cymru. Y nod ydi cynnal a chreu gwaith fyddai'n galluogi pobl ifanc i aros a dychwelyd i'r rhanbarth i weithio gan warchod a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg. Mae'r rhanbarth yn cynnwys Gwynedd, Môn, Ceredigion a Sir Gar. Gwasanaeth Datblygu'r Economi Cyngor Gwynedd sydd yn arwain ar y gwaith ar ran y 4 sir, gyda Llywodraeth Cymru wedi buddsoddi £11m i gefnogi'r gwaith dros y 2 flynedd diwethaf.

Fel rhan o'r gwaith yma rydym wedi creu Cytundeb Egwyddorion ar gyfer busnesau/mentrau sy'n derbyn cefnogaeth ariannol gan Rhaglen ARFOR. Mae rhan o'r cytundeb yn partneru gyda Comisiynydd y Gymraeg i sicrhau fod busnesau/mentrau yn arwyddo i fyny i'r Cynnig Cymraeg. Yng Ngwynedd mae 20 o fusnesau/mentrau wedi derbyn y Cynnig Cymraeg gyda 36 wedi cwblhau asesiad ieithyddol.

Cynhaliwyd nifer o sesiynau codi ymwybyddiaeth o gynyddu gwelededd y Gymraeg gan Comisiynydd y Gymraeg fel rhan o'r rhaglen ac mae 50 o fusnesau wedi cymryd mantais o'r sesiynau hyn ar draws y rhanbarth.

Yn ogystal, mae ARFOR wedi cynnal Hac Iaith ym mhob sir er mwyn amlygu sut mae busnesau yn defnyddio'r Gymraeg a'r budd mae'n ei gael o wneud hyn. Yng Ngwynedd, cynhaliwyd Hac Iaith yn y Bala gan gwmni Tebot. Caffi yn Bala oedd yn awyddus i gynyddu eu defnydd o'r iaith Gymraeg ond ddim yn siŵr sut i fynd ati. Roedd yn gyfle i ddod a chynulleidfa at ei gilydd i fod yn rhannu syniadau a rhoi adborth i'r busnesau o beth allent wneud. Mae'r Fenter Iaith wedi bod ynghlwm a'r gwaith yma.

Yn ystod 2024 cynhaliwyd gwobrau Mwyaf Cymraeg y Byd. Roedd hwn yn ymgyrch marchnata yn gofyn i bobl Rhanbarth ARFOR i enwebu busnesau fel Busnes Mwyaf Cymraeg y Byd. Roedd yn ymgyrch hynod o lwyddiannus gyda dros 100 o enwebiadau. O ran canlyniadau i Wynedd, bu Caffi Maes Caernarfon yn hynod o lwyddiannus, yn ennill un o'r prif wobrau.

Dyma ddwy enghraifft o gynlluniau eraill gefnogwyd gan y gwasanaeth drwy ARFOR dros y flwyddyn ddiwethaf:

- *C'mon Cymraeg*: crëwyd cyfres byr o bodlediadau sy'n tynnu ar leisiau amrywiol i ystyried effaith y Gymraeg ar ffyniant busnesau a chymunedau ARFOR. Roedd y bennod gyntaf yn archwilio'r syniad o feithrin siaradwyr Cymraeg, a sut mae mynd ati i wneud hynny'n effeithiol ym myd busnes a thu hwnt.
- *Gofod Cymraeg ARFOR*: crëwyd tudalen ar wefan ARFOR a chreu ymgyrch marchnata yn gofyn i bobl Rhanbarth ARFOR enwebu gofodau Cymraeg lle gall pobl fynd i gymdeithasu neu weithio trwy'r Gymraeg [Gofodau Cymraeg — Bwrlwm ARFOR](#)

Mae gweithredu pecynnau gwaith ARFOR yn rhan o brosiect blaenoriaeth Cynllun Cyngor Gwynedd 'Creu'r Amgylchiadau Gorau Posib yng Ngwynedd i fusnesau a mentrau cymunedol ffynnu, a chefnogi pobl Gwynedd i mewn i waith'. Mae bellach yn amod wrth ddyrannu grantiau, a chymorth ehangach, fel SPF, fod rhaid i bob busnes neu fenter sy'n derbyn cymorth gan y Gwasanaeth gynyddu eu defnydd o'r Gymraeg. Ar hyn o bryd rydym yn gwneud hyn trwy fynnu bod pob ymgeisydd yn llenwi asesiad iaith Comisiynydd y Gymraeg. I rai, mae hyn yn golygu symud ymlaen wedyn i weithio tuag at ddynodiad Cynnig Cymraeg. Fodd bynnag, mae'n debyg nad oes gan swyddogion CYG y capasiti i gynorthwyo pob busnes yr ydym yn ei gyfeirio atynt, ac felly rydym yn edrych i mewn i ffyrdd amgen o sicrhau gwella defnydd o'r Gymraeg wrth ddarparu cefnogaeth busnes.

Gwasanaeth Twristiaeth, Marchnata a Digwyddiadau

Llwyddodd yr Adran i sicrhau cyllideb ar gyfer Prosiect Diwylliesiant o Gronfa Ffyniant Gyffredin y DU. Nod y prosiect oedd hyrwyddo diwylliant a threftadaeth, lles corfforol a byw'n iach, a datblygu economi ymweld cynaliadwy. Y prif amcanion a'r buddion oedd cefnogi lles trigolion, cymunedau, busnesau ac amgylchedd Gwynedd. Un o allbynnau'r prosiect oedd gweithredu ymgyrch farchnata ddigidol 'Lleol i Ni' gyda'r prif amcanion o hyrwyddo diwylliant, treftadaeth, iaith, tirwedd, cynnyrch lleol, cymunedau a chyfleoedd awyr agored yr ardal.

Fel rhan o'r prosiect cynhyrchwyd erthyglau newydd gan dri awdur llawrydd o Wynedd sef Anni Llŷn, Rhys Iorwerth a Casia Wiliam. Enghreifftiau o'r cynnwys oedd Golwg Newydd ar Hen Hanes a oedd yn codi'r clawr ar hen chwedlau'r ardal megis Rhys a Meinir yn Nant Gwrtheyrn, Beddgelert, Chwedl Branwen draw yn Harlech a buddugoliaeth Y Ddraig Goch yn Ninas Emrys. Roedd erthygl Dathlu'r Diwylliant yn hyrwyddo gwyliau a dathliadau celfyddydol oedd yn cael eu cynnal ledled yr ardal trwy'r flwyddyn ac yn tynnu sylw at y cyfleoedd hyn i fynd a phrofi iaith a diwylliant yr ardal ar ei orau, yng nghwmni pobl yr ardal. Roedd erthygl Celfyddyd a Diwylliant yn taflu golau ar leoliadau o fewn yr ardal oedd yn cynnig profiad celfyddydol neu ddiwylliannol arbennig a'r un Tafarndai Cymunedol yn codi ymwybyddiaeth ymwelwyr o natur arbennig a nifer tafarndai cymunedol yr ardal.

Cynhyrchwyd amryw o fideos gan fideograffydd o Wynedd ar gyfer y wefan a'r cyfryngau cymdeithasol a defnyddiwyd cerddoriaeth Gymraeg gan 9 o artistiaid o Eryri a Phen Llŷn fel cerddoriaeth cefndirol i'r clipiau fideo.

Gwasanaeth Rhaglenni Adfywio:

Mae'r wybodaeth sydd gennym ar lein yn ddwyieithog ac mae pob deunydd marchnata / hyrwyddo yn ddwyieithog.

Mae Tirlun Llechi Gogledd Orllewin Cymru yn faes gwaith penodol lle mae'r Gymraeg yn thema llorweddol o fewn y Cynllun Rheoli ac yn derbyn sylw ym mhob cyfarfod o'r Bwrdd Partneriaeth. Mae trafodaethau wedi cymryd lle i adnabod cyfleon i fonitro unrhyw effeithiau allai deillio o brosiectau sy'n datblygu o'r dynodiad ar y Gymraeg trwy gydweithio efo Prifysgol Bangor ac mae trafodaethau'n parhau ar ymchwil dilynol.

Mae prosiect LleCHI LleNI: Ein Safle Treftadaeth y Byd, Ein Balchder, Ein Dyfodol yn benodol yn hybu'r Gymraeg fel iaith gymunedol ar draws y bröydd llechi. Mae'r canlynol yn enghreifftiau o gynlluniau penodol i hyrwyddo'r Gymraeg l'r gymuned:

- Digwyddiad Dyffryn Nantlle – iaith a Chwedloniaeth – digwyddiad i gynulleidfa o newydd ddyfodiaid i gael blas o'r iaith ac ynganu ynghyd a sesiwn ar chwedloniaeth a diwylliant.
- Tafod Tirwedd – cynllun sydd yn datblygu adnoddau a gweithgareddau i ddysgwyr.
- Cwrs Cynefin a Chymuned – cwrs i ddatblygu llysgenhadon o fewn y cymunedau i hyrwyddo'r diwydiant (a'r iaith yn greiddiol) i ymwelwyr.
- Darganfod Geiriau - cynllun ar y cyd a Menter Iaith Gwynedd i gasglu geiriad ac enwau allweddol i'r dyffrynnoedd llechi a'u cerfio ar lechi.

Gwasanaeth Cefnogi Cymunedau:

Mae'r Gwasanaeth yn darparu gwybodaeth a chefnogaeth yn ddwyieithog.

Mae'r porth grantiau cymunedol yn gweinyddu yn ddwyieithog ac mae gofyn i bob buddiolwr grant trydydd parti ddarparu polisi dwyieithog i fodloni'r meini prawf.

Gwasanaeth Amgueddfeydd a'r Celfyddydau:

Mae'r Gwasanaeth Amgueddfeydd yn trefnu eu harddangosfeydd i gyd yn ddwyieithog ac yn darparu arlwy o weithgareddau yn y Gymraeg (a rhai dwyieithog hefyd). Mae gofod y caffi yn Storiell yn parhau fel hwb cymunedol gan gyd-weithio gyda Menter Iaith Bangor i gynnal sesiynau i annog sgysiau dros banded yn anffurfiol rhwng siaradwyr Cymraeg a siaradwyr Cymraeg newydd.

Mae Celfyddydau Cymunedol Gwynedd yn parhau i ddarparu sesiynau'n ddwyieithog ar draws Gwynedd i annog creadigrwydd a llesiant cymunedau Gwynedd trwy'r celfyddydau.

Trwy'r Grantiau SPF a'r Grantiau Celfyddydau Cymunedol, Cefnogi Celfyddydau a Sbarduno yn ystod 2024/5 bu cefnogaeth i sefydliadau a chwmnïau diwylliannol Gwynedd gan gyrraedd pob rhan o'r sir a chynnig darpariaeth Gymraeg a dwyieithog. Gobeithir parhau gyda hyn yn 2025/6 . Er enghraifft bu i nifer o artistiaid o dan y Cynllun Sbarduno gael cefnogaeth i gynnal gweithgareddau yn yr iaith Gymraeg

Mae'n ofynnol i rai sydd yn derbyn grant celfyddydau i dderbyn polisi iaith y Cyngor neu gyda un eu hunain ac yn nodi faint o gyfleoedd sydd yn y Gymraeg

Gwasanaeth Archifau Gwynedd:

Mae'r Gwasanaeth Addysg Archifau ac Amgueddfeydd yn darparu deunydd a gweithgareddau drwy gyfrwng y Gymraeg i ysgolion ar draws Gwynedd er mwyn iddynt ddeall eu cymunedau, pwysigrwydd y Gymraeg a hunaniaeth lleol. Gwneir hyn drwy fodd Cytundeb Lefel Gwasanaeth gyda 75 ysgol gynradd, 7 ysgol uwchradd a 2 ysgol arbennig yn ymrwymo i'r cytundeb. Hefyd drwy ddefnyddio casgliadau'r Gwasanaeth mae'r Gwasanaeth Archifau yn cynnig gweithgareddau yn ein cymunedau ac yn ein archifdai sydd yn hybu'r Gymraeg. Yn ogystal mae'r Gwasanaeth yn cyd-weithio gyda sefydliadau eraill, megis Amgueddfa Lechi, Gŵyl Arall ayyb i gynnal gweithgareddau.

Llyfrgelloedd Gwynedd a Neuadd Dwyfor:

Mae llyfrgelloedd Gwynedd yn chwarae rhan allweddol trwy gefnogi pobl i ddysgu a siarad Cymraeg, cael mynediad at adnoddau darllen a gwybodaeth yn Gymraeg, dysgu am ein diwylliant a'n treftadaeth a chymryd rhan mewn gweithgareddau diwylliannol Cymraeg a Chymreig. Rydym yn gweithio gyda phartneriaid allweddol i sicrhau fod adnoddau Cymraeg ar gael i gefnogi pob math o anghenion darllen a gwybodaeth, ac i gefnogi anghenion defnyddwyr sydd angen mynediad at lyfrau a deunyddiau eraill yn Gymraeg mewn gwahanol fformatiau. Drwy ddarparu mynediad at lyfrau ac adnoddau Cymraeg, yn ogystal â gweithgareddau yn Gymraeg, rydym yn cyfrannu at uchelgais Llywodraeth Cymru i gynyddu'r nifer o bobl sy'n dysgu a siarad Cymraeg ac sy'n gweld budd mewn dysgu a siarad Cymraeg er mwyn gwella sgiliau a chyfleoedd gwaith, a chryfhau ymdeimlad o hunaniaeth cenedlaethol.

Cynigir rhaglen amrywiol o arlwy Cymraeg boed yn ffilm neu berfformiad byw hefyd yn Neuadd Dwyfor. Mae'r neuadd yn cael ei hyrwyddo fel Canolfan Ddiwylliannol Cymraeg ym Mhen Llyn a thu hwnt.

Mae'r gwasanaeth yn parhau i annog timau staff i siarad Cymraeg gyda'i gilydd ac i asesu unrhyw anghenion neu gefnogaeth sydd ei angen arnynt i gyfathrebu'n naturiol gyda'i gilydd yn y Gymraeg.

Morwrol:

Mae ein holl wasanaethau ar-lein ar gael yn ddwyieithog e.e. cofrestru badau pŵer, ceisiadau am angorfa a thocynnau parcio tymhorol, yn ogystal ag unrhyw ddeunydd a ddarperir i gwsmeriaid neu ddefnyddwyr yr arfordir e.e. pamffledi diogelwch, cod ymddygiad ayyb.

2. Beth arall sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn codi statws y Gymraeg a sicrhau cyfleoedd i bobl i ddefnyddio'r Gymraeg?

(e.e. addysg, adnoddau, teuluoedd, hyrwyddo defnydd o wasanaeth drwy'r Gymraeg)

Gwasanaeth Datblygu'r Economaidd:

Hyd yma, nid oes unrhyw sicrwydd y bydd Rhaglen ARFOR yn parhau yn 2025/26. Mae Partneriaid yn disgwyl cadarnhad gan Llywodraeth Cymru am y sefyllfa ariannol.

Byddwn yn edrych i sicrhau dull amgen o sicrhau bod busnesau sy'n derbyn cefnogaeth yn gwneud gwell defnydd o'r Gymraeg gan dderbyn nad oes gan Comisiynydd y Gymraeg adnoddau digonol i weithio hefo pob ymgeisydd. Fel rhan o'r gwaith yma mae'r Adran mewn trafodaethau gyda Swyddogion Busnes Cymru, Llywodraeth Cymru i fod yn creu addewid Busnes Iaith Gymraeg. Y gobaith ydi y bydd hyn ar waith 2025-26.

Morwrol:

Er mwyn codi statws y Gymraeg, mae'r gwasanaeth yn cymryd camau bwriadol i:

- Annog a chefnogi staff i siarad a gohebu yn y Gymraeg.
- Darparu cyfleon hyfforddi i staff i wella a dysgu'r iaith.
- Dathlu llwyddiant swyddogion sy'n dysgu Cymraeg.
- Gwella cynnwys dwyieithog yn ein harbyrau ac ar draethau'r sir.

Gwasanaeth Amgueddfeydd a'r Celfyddydau

Mae'r Gwasanaeth yn adnabod yr angen i:

- gefnogi dysgwyr neu rhai sydd yn llai hyderus wrth siarad a defnyddio'r Gymraeg
- ddarparu cyfleon hyfforddi i staff i wella a dysgu'r iaith

Yn ogystal, bydd canlyniad ein comisiwn Datblygu Cynulleidfa a Marchnata drwy cynllun CELF (Y Rhwydwaith Oriel Gelf Cyfoes Genedlaethol) yn darparu adborth all fod o ddefnydd i ni yn y maes yma i'r dyfodol.

Llyfrgelloedd Gwynedd a Neuadd Dwyfor

- Hyrwyddo'r Gymraeg fel iaith fyw drwy barhau i gynnal sesiynau Paned a Sgwrs yn ein Llyfrgelloedd.
- Sicrhau fod gweithgareddau i blant a theuluoedd unai yn cael eu cynnal yn uniaith Gymraeg neu yn ddwyieithog gyda'r pwyslais ar y Gymraeg fel y brif iaith.
- Sicrhau fod blaenoriaeth yn cael ei roi i weithgareddau oedolion lle croesawir ac anogir Dysgwyr Cymraeg i gymryd rhan.
- Parhau i ddarparu a chynnal casgliadau dynodedig o adnoddau Dysgu Cymraeg ym mhob llyfrgell
- Hyrwyddo argaeledd deunyddiau ac adnoddau Cymraeg drwy ein platfformau digidol
- Cynnal ein casgliad hanes lleol a chasgliad cylchgronau yn ein prif Storfeydd a sicrhau fod gwybodaeth am y casgliadau ar gael i ddefnyddwyr.
- Cydweithio gyda phartneriaid megis Menter Iaith, Cymraeg i blant a Mudiad Meithrin ar gynlluniau a gweithgareddau penodol yn y Llyfrgelloedd i ddenu teuluoedd
- Parhau i gymryd rôl arweiniol wrth weinyddu'r cynllun Llyfrau Print Bras Cymraeg ar ran Llyfrgelloedd Cymru, trwy gydlyn cynllun argraffu llyfrau Print Bras Cymraeg gyda'r bwriad o sicrhau dod adnoddau print bras ar gael yn Gymraeg i'r defnyddwyr hynny sy'n cael trafferth darllen print maint arferol.
- Parhau i gydweithio gyda Chymdeithas y Deillion Gogledd Cymru i sicrhau fod llyfrau llafar Cymraeg ar gael i'w benthyc trwy Lyfrgelloedd Cymru ac yn ddigidol trwy'r platfform digidol cenedlaethol.

- Parhau i gynnal adnoddau llyfrau o werth hanesyddol trwy ein casgliad Llyfrau Plant 19g a'r 20g a gadwir yn y brif Storfa Llyfrgell yng Nghaernarfon
- Cynnal Darlith Flynyddol Llyfrgell Penygroes mewn cydweithrediad a Chymdeithas Hanes Dyffryn Nantlle.
- Cynnal Darlith Goffa Dafydd Orwig yn flynyddol yn Llyfrgell Dyffryn Ogwen
- Cydweithio gyda Casgliad y Werin i adnabod cynnwys i'r wefan, gan hyfforddi staff y gwasanaeth i allu gwneud hyn ac ychwanegu lluniau a chynnwys digidol sy'n cyd-fynd a'r amcanion strategol.
- Gweithredu ar waddol Diwylliesiant drwy ganolbwyntio ar hyrwyddo llenyddiaeth iaith Gymraeg gan ddenu darllenwyr newydd o bob oedran.
- Parhau i ddatblygu rhaglen ehangach yn y theatr gyda'r pwyslais ar ddatblygu nosweithiau Cymraeg byw gyda bandiau ac artistiaid, megis Bwncath, Band Pres Llaregub, Ffatri Jam a Noson Gomedï Cymraeg. Fel rhan o'n arlwy Ffilmiau Clasurol rydym yn dangos ffilmiau megis Hedd Wyn.

3. Ydy datblygiad technoleg wedi amharu ar eich gallu i ddarparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg? Os yn berthnasol rhowch enghraifft. Sut ydych chi'n sicrhau nad yw datblygiad technoleg yn effeithio ar eich gallu i ddarparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg?

Morwrol:

Mae gwasanaethau cyfieithu Microsoft wedi hwyluso cyfieithu ac yn annog staff i ohebu yn y Gymraeg. Mae rhaglenni fel Cysill ar-lein neu ap 'Geiriaduron' hefyd yn ddefnyddiol iawn. Mae rhai swyddogion yn y gwasanaeth yn defnyddio meddalwedd 'Deallusrwydd Artiffisial' fel 'ChatGPT' i helpu gyda chynhyrchu gohebiaeth yn Gymraeg. Mae technoleg yn ei gwneud hi'n haws i'n swyddogion ddysgu, defnyddio ac ymgysylltu â'r Gymraeg.

Gwasanaeth Amgueddfeydd a'r Celfyddydau:

Mae cyfieithu ar lein/Cysill wedi hwyluso cyfieithu er mae dal angen craffu'r cynnwys.

Llyfrgelloedd Gwynedd a Neuadd Dwyfor:

Rydym yn gweld cyfleon i hyrwyddo'r iaith Gymraeg drwy ein darpariaethau digidol. Er enghraifft o gydweithio gyda Chymdeithas y Deillion Gogledd Cymru rydym yn sicrhau fod llyfrau llafar, e-lyfrau a Chylchgronau Cymraeg ar gael i'w benthyg yn ddigidol trwy'r platfform digidol cenedlaethol.

Gellir defnyddio ein ap Llyfrgell drwy gyfrwng y Gymraeg ac rydym yn hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg drwy ein holl dudalennau Cyfryngau Cymdeithasol.

Wrth gymryd rôl arweiniol yn nyfodiad LMS Cymru Gyfan bydd modd cloddio data ynghylch defnydd Cymru gyfan o adnoddau iaith Gymraeg. e.e Mae data Llyfrgell yn dangos fod benthyciadau llyfrau Cymraeg gan blant dan 7 oed yn aml yn goddiweddyd benthyciadau llyfrau Saesneg.

Rhaglenni Adfywio:

Rhwysr wedi codi yn rheolaidd fod y ddarpariaeth cyfieithu ddim bob amser yn gweithio oddi ar MSTEams.

Gwasanaeth Twristiaeth, Marchnata a Digwyddiadau:

Methu defnyddio MS Teams bob tro pan fod angen darpariaeth cyfieithu

Gwasanaeth Datblygu'r Economi:

Mae Rhaglen ARFOR wedi rhoi sylw i'r dechnoleg a'r iaith Gymraeg gan hyrwyddo argaeledd technoleg dwyieithog a datblygu technoleg yn y Gymraeg o fewn meysydd megis deallusrwydd artifisial.

4. Sut ydych chi'n cadw cofnod o'r bobl sy'n defnyddio eich gwasanaeth trwy gyfrwng y Gymraeg? Allwch chi rannu data perthnasol?

Gwasanaeth Datblygu'r Economi:

Cefnogi busnes - mae gofyn i bob busnes sydd yn gofyn am gymorth ariannol adrodd ar broffil iaith eu busnes. Dyma gipolwg o ymateb y busnesau yn gofyn am un o'n grantiau datblygu busnes diweddar:

Cymraeg i gyd	26 (22%)
Mwy o Gymraeg na Saesneg	29 (25%)
Cwbl Ddwyieithog	26 (22%)
Mwy o Saesneg na Chymraeg	29 (25%)
Saesneg i gyd	7 (6%)

Cefnogi pobl i waith – mae'r tîm Gwaith Gwynedd yn asesu sgiliau ieithyddol pob un sydd yn derbyn cymorth ac yn cynnig cymorth a chefnogaeth i wella sgiliau Cymraeg pan yn briodol.

Dyma dadansoddiad o ymateb yr unigolion cefnogwyd yn ystod y flwyddyn ariannol diwethaf (24-25).

Deall Cymraeg	67%
Siarad Cymraeg	59%
Darllen Cymraeg	57%
Ysgrifennu Cymraeg	56%

Mae cynnig i phob un unigolyn â gefnogwyd i ddewis pa iaith maent yn dymuno i ni gyfathrebu â nhw. Dim ond 40% dewisodd i ni cyfathrebu â nhw drwy'r Gymraeg dros y flwyddyn diwethaf.

ARFOR – mae nifer o astudiaethau achos wedi cael eu creu fel rhan o'r rhaglen. Mae pob cynllun wedi cofnodi defnydd iaith busnes drwy ffurflen buddiolwyr. Bydd y gwaith monitro, gwerthuso a dysgu'r rhaglen yn dadansoddi'r wybodaeth erbyn mis Mai 2025. Byddwn yn gallu adrodd bryd hynny ar:

- Nifer Busnesau/Mudiadau yn cynyddu eu defnydd o'r Gymraeg
- Nifer unigolion sy'n cymryd rhan mewn gweithgareddau gwella sgiliau Gymraeg

- Cynlluniau treftadaeth/diwylliant/cynnyrch lleol/naws am le a gefnogwyd
- Nifer negeseuon hyrwyddo'r Gymraeg/Hunaniaeth
- Cryfhau'r berthynas a chydweithio gyda Mentrau Iaith

Gwasanaeth Archifau Gwynedd:

Pan yn ymweld gydag ysgolion neu wrth greu deunyddiau ar gyfer ysgolion mae Swyddog Addysg Archifau ac Amgueddfeydd y Gwasanaeth Archifau yn cofnodi maint y dosbarthiadau sy'n derbyn y deunydd neu'r ymweliad . Yn ystod 2024- 2025 darparwyd deunyddiau a sesiynau drwy gyfrwng y Gymraeg i 3,032 o blant.

Pan yn cynnal gweithgareddau yn yr archifdai neu yn gymunedol mae'r Gwasanaeth Archifau yn cyfri'r nifer sy'n mynychu. Yn ystod 2024-2025 darparwyd gweithgareddau i 177 drwy gyfrwng y Gymraeg.

Gwasanaeth Amgueddfeydd a'r Celfyddydau:

Mae nifer sydd yn mynychu gweithgareddau yn yr Amgueddfeydd yn y Gymraeg yn cael eu cadw. Mae oddeutu 3,500 wedi cymryd rhan.

Llyfrgelloedd Gwynedd a Neuadd Dwyfor

- Mae'n system LMS newydd sydd wedi cael ei lansio yn 2024 yn cynnig cyfleon newydd i fonitro a chofnodi gwybodaeth ynghylch arferion benthycwyr adnoddau Cymraeg
- Yn flynyddol rydym yn cyflwyno adroddiad ar ein perfformiad yn erbyn Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru i Is-adran Diwylliant Llywodraeth Cymru. Ar gyfer yr adroddiad hwn rydym yn casglu data am ein benthyciadau / digwyddiadau a chyfleon rydym yn gynnig. Yn ystod 2023 – 2024 benthycwyd 66,163 o eitemau iaith Gymraeg a darparwyd 1,371 gweithgaredd drwy gyfrwng y Gymraeg - a fynychwyd gan 23,512 o drigolion Gwynedd. (Ffigyrau 2024-2025 heb eu cyhoeddi eto yn sgil newid system LMS, ond rydym yn rhagweld y bydd y ffigyrau yma yn parhau yn gyson).
- Rydym yn cadw a chasglu data am holl ddigwyddiadau Neuadd Dwyfor gan gynnwys ffilmiau a pherfformiadau iaith Gymraeg.

Morwrol:

Ceisiadau Cofrestru Badau Pŵer	
Iaith Cyflwyno	Nifer
Cymraeg	4
Saesneg	2472
Ceisiadau am Angorfa	
Iaith Cyflwyno	Nifer
Cymraeg	0
Saesneg	197

Mae nifer y ffurflenni a gwblhawyd yn Gymraeg drwy ein gwasanaeth ar-lein ym mlwyddyn 2024/25 yn isel iawn, gyda dim ond 4 ffurflen wedi'u cwblhau yn Gymraeg allan o'r 2669 a gyflwynwyd, sef 0.15%. Mae hyn i'w ddisgwyl gan fod y mwyafrif o berchnogion badau pŵer a dalwyr angorfeydd yn ymwelwyr.

Gwasanaeth Twristiaeth, Marchnata a Digwyddiadau:

Cofnod yn cael ei gadw o ran y nifer sydd yn canfod gwybodaeth / neu yn ein dilyn ar ein platfformau digidol trwy'r Gymraeg.

Rydym efo cyfrif Cymraeg a Saesneg ar gyfer Facebook, X ac Instagram. Rydym yn defnyddio termau Cymraeg ar y fersiwn Saesneg i gyflwyno a hyrwyddo'r iaith Gymraeg.

Nifer defnyddwyr / dilynwyr cyfrifon cymdeithasol Cymraeg Eryri Mynyddoedd a Mor. Cyfnod Ebrill 24 – Mawrth 25:

Facebook – 1852

X (Twitter) – 475

Instagram – 934

Defnyddir un cyfrif ar gyfer YouTube a TikTok lle cyhoeddir negeseuon yn y ddwy iaith. Mae hyn yn golygu fod ein dilynwyr i gyd yn gweld ein negeseuon yn y Gymraeg yn ogystal â'r Saesneg. Rydym yn defnyddio termau Cymraeg ar y fersiwn Saesneg i gyflwyno a hyrwyddo'r iaith Gymraeg.

Gwasanaeth Cefnogi Cymunedau:

Mae'r Gwasanaeth yn cofnodi mynychwyr i ddigwyddiadau 'Ardal Ni' ac mae iaith y mynychwyr yn cael ei gofnodi.

5. Beth yw sgiliau iaith eich staff?

Fe nodwch ddiweddariad data sgiliau iaith staff Adran Economi a Chymuned 2025 yn Atodiad 1. Mae newidiadau i swyddi yn digwydd yn gyson a byddwn yn parhau i fonitro'r newidiadau a'r cynnydd mewn sgiliau iaith yn gyson.

6. Rhowch enghreifftiau o unrhyw rwystrau, cwynion a chanmoliaeth sy'n gysylltiedig gyda darparu a hyrwyddo gwasanaethau cyfrwng Cymraeg.

Morwrol:

Mae rhai swyddogion parhaol y gwasanaeth, oherwydd mai Saesneg yw eu hiaith gyntaf, yn parhau i siarad Saesneg gyda'i gilydd er ein hymdrechion i'w hannog a'u cymell i siarad Cymraeg. Mae'n anodd monitro'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle yn gyson ym mhob safle, ond mae'r mater yn cael sylw cyson i atgoffa pob swyddog o'r disgwyliadau.

Rydym yn annog pob cwsmer sy'n ymweld â'n swyddfeydd i gychwyn pob sgwrs yn Gymraeg, ac rydym hefyd yn ymdrechu i ateb pob galwad ffôn gyda neges ddwyieithog. Mae neges o dan lofnod e-byst mwyafrif o staff y gwasanaeth yn croesawu unrhyw un i

ddefnyddio'r Gymraeg neu Saesneg ac rydym wedi derbyn sylwadau cadarnhaol am hyn yn flaenorol.



Croeso i chi ddefnyddio'r Gymraeg neu'r Saesneg wrth gysylltu efo fi.
You are welcome to contact me in Welsh or English

Er ein bod yn ymdrechu i arddangos gwybodaeth yn ddwyieithog yn ein cyrchfannau (mewn hysbysfyrddau neu yn swyddfeydd yr harbyrau) yn anffodus, mae rhai gwybodaeth / deunydd ond ar gael yn Saesneg, e.e. llawlyfrau morwyr neu bosteri diogelwch.

Mae sefydliadau allanol fel yr Heddlu, Gwylwyr y Glannau a'r RNLI yn gohebu yn Saesneg yn unig, ac fel arfer dim ond drwy gyfrwng Saesneg y cynigir hyfforddiant arbenigol e.e. hyfforddiant llygredd olew. Mae rhai dogfennau hefyd fel ein Cod Diogelwch Morol ac ein hasesiadau risg wedi'u hysgrifennu yn Saesneg gan mae'n angenrheidiol rhannu a thrafod cynnwys y dogfennau hyn gyda sefydliadau allanol, megis Asiantaeth Gwylwyr y Glannau, y 'Marine Accident Investigation Branch' neu'r HSE.

Mae rhai o swyddogion tymhorol y gwasanaeth heb gyfrif e-bost y Cyngor sy'n ei gwneud hi'n her i ni sicrhau eu bod yn cwblhau hunanasesiad iaith, fodd bynnag rydym yn gweithio gyda Swyddog E-ddysgu'r Cyngor i geisio datrys y sefyllfa.

Gwasanaeth Amgueddfeydd a'r Celfyddydau

Nid yw'n bosib bob tro i weithio gydag artistiaid sydd yn siaradwyr Cymraeg. Os felly rydym yn eu cefnogi i gynnal y gweithgareddau gyda cymhorthydd sydd yn siarad Cymraeg. Hefyd rhoddir cyfle i'r artistiaid sy'n ddysgwyr i ddefnyddio'r Gymraeg os ydynt yn hyderus i wneud hynny. Mae cyllido cael cymhorthydd ychwanegol yn gallu bod yn her.

Mae hi'n her ar adegau i rannu gwybodaeth ar gyfryngau cymdeithasol sy'n berthnasol i ddiwylliant yng Ngwynedd ond nad ydynt ar gael yn ddwyieithog.

Mae gallu'r Gwasanaeth hefyd i ddenu gwirfoddolwyr iaith Gymraeg neu siaradwyr newydd yn parhau i fod yn heriol ac rydym yn ystyried y dulliau gorau o fedru denu a rheoli gwirfoddolwyr i'r gwasanaeth

Rhaglen Rhanbarthol ARFOR - mae canmoliaeth wedi cael ei rhoi i sut mae Rhaglen ARFOR yn cydweithio gyda rhanddeiliaid ag yn dod a Swyddogion Polisi iaith y Rhanbarth at ei gilydd a'r budd o neud hyn. Galluogi ni i gyd weithio yn agosach, rhannu syniadau a chyd weithio i fod yn rhoi sylw i'r iaith Gymraeg yn y byd busnes/economaidd.

Llyfrgelloedd Gwynedd a Neuadd Dwyfor

Mae mwyafrif llethol o'r gweithgareddau i blant a theuluoedd ac oedolion a gynhelir yn Llyfrgelloedd Gwynedd unai drwy'r Gymraeg yn unig neu gyda Chymraeg yn rhan ganolog ohonynt. Credwn mai trwy roi cyfle i bobl glywed a sgwrsio, a chymryd rhan trwy'r Gymraeg, y bydd y Gymraeg yn cael ei gweld fel iaith gymunedol, fyw.

Dyma un dyfyniad gan fynychwyr - "The story sessions are the only exposure I have to Welsh nursery rhymes and Welsh stories."

Yn sgil sylw lle bu i siaradwyr newydd ofyn i gael ymuno a sesiwn stori i blant er mwyn gwella eu sgiliau Cymraeg, rydym wedi cychwyn grwpiau Paned a Sgwrs i siaradwyr newydd yn nifer o'n Llyfrgelloedd gan gynnwys Llyfrgell Abermaw, Tywyn, Cricieth a Bethesda. Mae'r sesiynau hyn yn gyfle i gyflwyno deunyddiau ac adnoddau amrywiol sydd ar gael o'r llyfrgell.

Credwn fod gwerth neilltuol o gynnal sesiynau yng nghorff y Llyfrgell fel bod y cyhoedd yn cael clywed yr iaith yn cael ei defnyddio mewn ffordd naturiol ac arferol ac fel bod cyfle i bawb gymdeithasu a chynnal ei gilydd.

Trwy ein cynlluniau cydweithio gyda Chymdeithas y Deillion Gogledd Cymru a Y Lolfa, rydym yn gallu cynhyrchu adnoddau llyfrau llafar ac e-lyfrau llafar, a llyfrau print bras, trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg, gyda'r adnoddau hyn ar gael yn Llyfrgelloedd Gwynedd a Llyfrgelloedd drwy Gymru. Trwy ein cydweithio ar lefel genedlaethol rydym yn sicrhau bydd rhyngwynebau Cymraeg yn ofyn hanfodol ym mhob tendr systemau a gwasanaethau digidol.

Rhaglenni Adfywio

Canmoliaeth i holl weithgareddau a digwyddiadau sydd yn benodol yn ffocysu ar y Gymraeg drwy Gynllun LleChi LleNi ac yn benodol digwyddiad Dyffryn Nantlle - Iaith a Chwedloniaeth (Chwefror 2025)

"It was a fab event. Thank you so much for setting it up! Can't wait for the next one!"

"Can we do it again?....soon!!"

"I never knew that the slate landscape surrounding my home had such a magical element. Diolch for the enlightenment?"

"Thank you for organising this event, it was very informative and you all did a great job. We learnt a lot to start us off with the Welsh language and we look forward to continue learning Welsh. Thank you again and look forward to more events"

Adroddiad yr adran i Bwyllgor Iaith yn 2024: [Adran Economi a Chymuned.pdf](#)